

Planenlig tillsyn vid Södragatans gruppboende

Inledning av ärendet

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHHM) har i verksamhetsplanen för år 2023 som målsättning angett att proaktiv tillsyn i form av inspektioner ska genomföras vid Kommunernas socialtjänsts k.f. (KST) boendeenheter som erbjuder heldygnsomsorg för personer med funktionshinder.

Utgångspunkten för ÅMHHM:s tillsyn bygger på det riksomfattande tillsynsprogrammet 2012 – 2014 ”Boendeservice med heldygnsomsorg för funktionshindrade” under ledning av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira). Underlag har även erhållits från den granskning av självbestämmande och begränsningsåtgärder på ovannämnda enheter som ÅMHHM genomförde åren 2019 – 2020 tillsammans med Statens ämbetsverk på Åland. Frågeställningar i förvaltningsklagomål som ÅMHHM har hanterat under de senaste åren har ytterligare påverkat innehållet i den nu aktuella tillsynen.

Utredning och utlåtanden

Inspektionen på Södragatans gruppboende (enheten) har genomförts så att ÅMHHM den 29 augusti 2023 per telefon kontaktade föreståndare Melanie Gäddnäs och meddelade om inspektionen. Därefter skickade ÅMHHM per epost inspektionschecklista och personalförteckning med begäran om att få ifrågasvarande handlingar ifyllda och returnerade senast den 8 september 2023, tillsammans med enhetens gällande verksamhetsplan. ÅMHHM genomförde förhandsanmäld inspektion på enheten den 11 september 2023 då utrymmen granskades och enhetens inskickade handlingar genomgicks. ÅMHHM skickade den 11 september 2023 ut en inspektionsberättelse tillhörande handlingar på hörande till enheten. Eventuella synpunkter på innehållet i handlingarna har inte meddelats ÅMHHM inom utsatt hörandetid.

Beslut och motiveringar

Beslut

ÅMHHM uppmärksamgör KST med stöd av 10 § 1 mom. i landskapslagen (2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland på att bestämmelserna i 64 § landskapslagen (2020:12) om socialvård och 42 a § lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (1997/519) innebär att obehörig personal kan inte arbeta ensamma i ett arbetsskift.

Motiveringar

Personal

Enligt 64 § i landskapslagen (2020:12) om socialvård ska för uppgifter inom verkställigheten av socialvården kommunen ha ett tillräckligt antal yrkesutbildade personer inom socialvården samt annan personal som deltar i klientarbetet. Enligt 42 a § i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (1997/519) ska en enhet för krävande multiprofessionellt stöd ha ett tillräckligt antal yrkesutbildade personer inom socialvården och hälso- och sjukvården samt övrig personal med tanke på verksamheten och behoven hos dem som ges specialomsorger.

Enheten uppgav under inspektionen att det i några enstaka fall har hänt att boendet haft obehöriga vikarier som utfört ensamarbete då behörig personal inte har kunnat rekryteras. ÅMHHM konstaterar efter konsultation med Valvira att enheten under alla klockslag, i alla situationer ska tillse att personalens antal och utbildning motsvarar antalet klienter och deras stödbehov. ÅMHHM konstaterar att en obehörig anställd inte ensam kan arbeta i skift och tolkar enhetens svar att så har skett. ÅMHHM uppmärksamgör enheten på kraven att alltid ha en behörig anställd på plats.

Utrymmen

Enligt 30 § 4 mom. i landskapslagen (2020:12) om socialvård ska de lokaler för socialservice som står till klienternas förfogande stöda klienternas sociala interaktion. När lokalerna planeras och används ska individuella behov och förutsättningar hos klienterna, tillgänglighet och integritetsskydd beaktas. Enligt 42 a § 5 mom. 4 punkten i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (1997/519) 4 ska den som ger specialomsorger se till att man stöder och främjar förutsättningarna för en person som ges specialomsorger att klara sig på egen hand och hans eller hennes självbestämmanderätt genom ändamålsenliga möbler, redskap och planlösningar.

Enheten uppgav under inspektionen att det finns olika brister i fastighetens allmänna utrymmen (avsaknad av tvättstuga, förrådsutrymmen), ergonomi (oändamålsenliga toalettstolar) och planlösning (svårt att nå handfat med

rullstolar). Föreståndaren uppgav att dialog pågår med fastighetsägaren om att försöka åtgärda problemen. ÅMHM avstår därför från ytterligare tillsynsåtgärder i detta skede, men återkommer till frågan om behov uppstår.

Hälso- och sjukvård

Enligt 15 § i landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård ska verksamheten inom Ålands hälso- och sjukvård basera sig på vetenskap och beprövad erfarenhet samt på god vårdpraxis och goda rutiner. Verksamheten ska vara högklassig och trygg och fullgöras på ett behörigt sätt.

ÅMHM konstaterar att läkemedelsbehandling utgör en verksamhet inom hälso- och sjukvården, även om den sker vid en enhet inom socialvården. ÅMHM bedömer att säker och kvalitativ läkemedelsbehandling på enheten bygger på att en läkemedelsbehandlingsplan har utarbetats i enlighet med Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 7:2021.

Enligt uppgift till ÅMHM saknar enheten en uppdaterad och komplett läkemedelsbehandlingsplan, men KST avser under år 2023 utarbeta en läkemedelsbehandlingsplan som berör alla boendeenheter. ÅMHM avstår därför från ytterligare tillsynsåtgärder i detta skede och fortsätter föra dialog med kommunalförbundet för att få uppgifter om närmare tidtabell och innehåll för ifrågavarande plan.

Övrigt

Uppgifter om personalens eventuella hygienpass saknas i enhetens inlämnade personalförteckning, orsak ej angiven. Frågan om behovet av hygienpass är dock ingen egentlig social- och hälsovårdsfråga och uppgifterna förs vidare till berörd inspektör inom ÅMHM för bedömning.

Beslut

Ärendet avslutas utan vidare åtgärder.

Besvär

I enlighet med 10 § 3 mom. landskapslagen (ÅFS 2020:13) om landskapslagens förvaltning och tillsyn på Åland kan inte ändring i detta beslut sökas genom besvär.

Beslutet justeras omedelbart.

För Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

Helena Boman
T.f. myndighetschef
Beslutande

Mikael Granholm
Social- och hälsovårdsinspektör
Föredragande